

NOWE

zasady ortografii

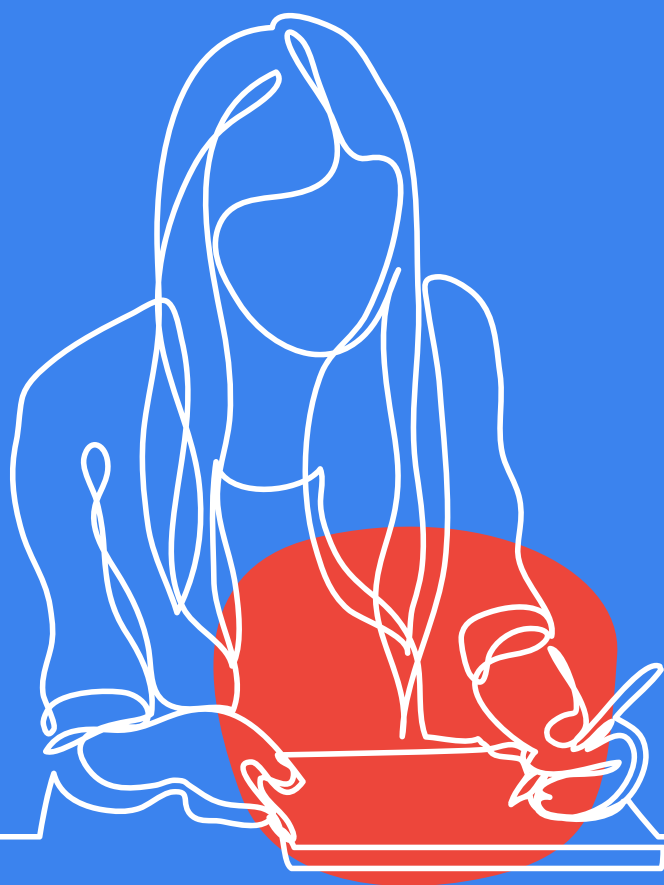
Co się
zmienia od
2026 roku?

Toyota
czy toyota

aleja Niepodległości,
ale Aleje Jerozolimskie

szast-prast albo
szast, prast,
a może szast prast

Monika Szewczyk – językoznawczyni i redaktorka z ponaddwudziestoletnim stażem. Pracowała w największych polskich wydawnictwach, m.in. w redakcji słowników języka polskiego Wydawnictwa Naukowego PWN i redakcji humanistycznej Wydawnictw Szkolnych i Pedagogicznych. Absolwentka Wydziału Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego oraz studiów podyplomowych „Glottodydaktyka polonistyczna – nauczanie języka polskiego jako obcego” organizowanych przez Centrum Języka Polskiego i Kultury Polskiej dla Cudzoziemców Polonicum na Uniwersytecie Warszawskim.

Spis treści

1. Wstęp	2
2. Zmiany w pisowni od 2026 roku	3
Użycie małych i wielkich liter	3
Pisownia nazw mieszkańców miast i ich dzielnic, osiedli i wsi	3
Pisownia nieoficjalnych nazw etnicznych	3
Pisownia nazw własnych	4
Pisownia nazw wyrobów przemysłowych	5
Pisownia przymiotników tworzonych od nazw osobowych	6
Pisownia łączna i rozdzielna	6
Pisownie nie z przymiotnikami i przysłówkami odprzymiotnikowymi w stopniu wyższym i najwyższym	6
Pisownia nie z imiesłowami przymiotnikowymi czynnymi i biernymi	7
Pisownia cząstek -bym, -byś, -by, -byśmy, -byście ze spójnikami	7
Pisownia dwóch wyrazów z cząstką pół- oznaczających jedno pojęcie	8
Pisownia dwóch wyrazów będących nazwami własnymi, złożonymi z liczebnika pół i rzeczownika, określającymi jedną osobę	8
Pisownia cząstek super-, ekstra-, eko-, wege-, mini-, maxi-, mega-, makro-	8
Pisownia cząstek niby-, quasi-	9
Pisownia par wyrazów równorzędnych, podobnie lub identycznie brzmiących, występujących zwykle razem	9
3. Quiz	10

1. Wstęp

Nigdy nie wiesz, jak napisać: superoferta czy super oferta. Albo: filozofia platońska czy Platońska. Zastanawiasz się, czym różni się Morze Bałtyckie od morza Marmara, skoro jedno zapisujemy wielką literą, a drugie – małą. I drżysz z obawy, że źle napiszesz na kopercie adres polonistki, która mieszka przy alei Niepodległości. Rada Języka Polskiego wybawi Cię z kłopotów.

Ta instytucja, powołana przez Polską Akademię Nauk do dbania o poprawne używanie polszczyzny, w 2024 roku podjęła uchwałę upraszczającą kilkanaście zasad ortograficznych. Zmiany dotyczą przede wszystkim zapisu małą i wielką literą oraz pisowni łącznej i rozdzielnej. Nowe zasady zaczną obowiązywać od 1 stycznia 2026 roku, ale już teraz zobacz, co się zmieni.

2. Zmiany w pisowni od 2026 roku

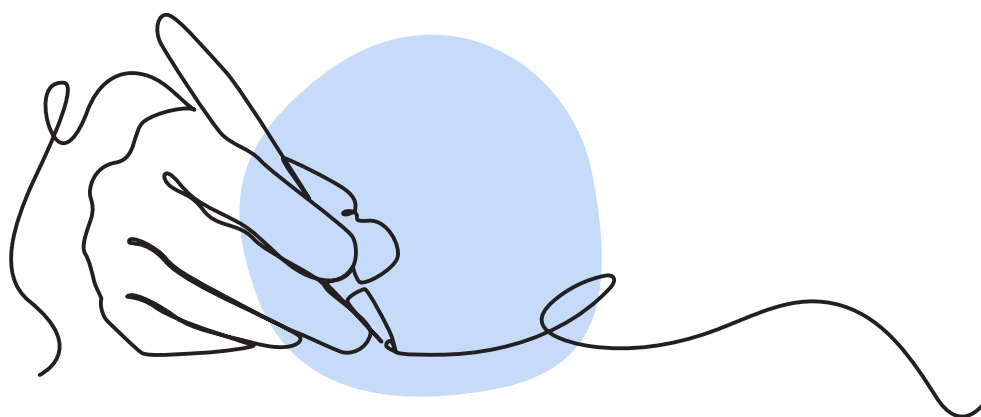
Użycie małych i wielkich liter

PISOWNIA NAZW MIESZKAŃCÓW MIAST I ICH DZIELNIC, OSIEDLI I WSI

Obecnie piszemy je małą literą:	Od 1 stycznia 2026 r. będziemy je zapisywać wielką literą:
gdańszczanin, torunianka, zakopiańczycy	Gdańszczanin, Torunianka, Zakopiańczycy
jeżyczanin, mokotowianin, bałucianka, jelitkowanie	Jeżyczanin, Mokotowianin, Bałucianka, Jelitkowanie
klembowianin, lipczanka, bronowiczanie	Klembowianin, Lipczanka, Bronowiczanie

PISOWNIA NIEOFICJALNYCH NAZW ETNICZNYCH

Dotychczas nie było reguły dotyczącej tych określeń, słowniki podawały jedynie zalecenia co do poszczególnych nazw.	Od 1 stycznia 2026 r. będzie je można zapisywać małą lub wielką literą. To autor wypowiedzi zdecyduje o zapisie zgodnie ze swoją intencją.
makaroniarz (pogardliwie o Włochu)	Makaroniarz albo makaroniarz
amerykaniec albo Amerykaniec (lekceważąco o Amerykaninie)	Amerykaniec albo amerykaniec

PISOWNIA NAZW WŁASNYCH

NAZWY KOMET

Obecnie, słowo <i>kometa</i> w nazwie jest traktowane jak rzeczownik pospolity i zapisywane małą literą.	Od 1 stycznia 2026 r. będziemy wszystkie człony nazw komet zapisywać wielką literą.
kometa Hyakutake	Kometa Hyakutake
kometa Halleya	Kometa Halleya

WIELOWYRAZOWE NAZWY GEOGRAFICZNE I MIEJSCOWE, KTÓRYCH DRUGI CZŁON JEST RZECZOWNIKIEM W MIANOWNIKU

Obecnie, jeśli nazwa własna składa się z dwóch członów – wyrazu pospolitego* i rzeczownika w mianowniku – pierwszy człon jest zapisywany małą literą, a drugi – wielką.	Od 1 stycznia 2026 r. będziemy mogli zapisywać pierwszy człon małą lub wielką literą.
cieśnina Bosfor	cieśnina Bosfor albo Cieśnina Bosfor
góry Atlas	góry Atlas albo Góry Atlas
jezioro Niegocin	jezioro Niegocin albo Jezioro Niegocin

* Chodzi o takie wyrazy jak *wyżyna, nizina, góra, morze, jezioro, kanał, jaskinia, półwysep, przełęcz, pustynia, wyspa, zatoka* itp.

NAZWY OBIEKTÓW W PRZESTRZENI PUBLICZNEJ

Obecnie, jeśli stojący na początku nazwy wyraz (np. <i>aleja, plac, pomnik, zamek, kościół</i>) oznacza tylko rzeczownik gatunkowy, zapisujemy go małą literę	Od 1 stycznia 2026 r. wszystkie człony nazwy będziemy zapisywać wielkimi literami*.
aleja Niepodległości	Aleja Niepodległości
kościół Mariacki	Kościół Mariacki
kopiec Józefa Piłsudskiego	Kopiec Józefa Piłsudskiego
*UWAGA: Nowa zasada nie dotyczy słowa <i>ulica</i> , które nadal będziemy zapisywać małą literą.	

PISOWNIA NAZW WŁASNYCH

WIELOWYRAZOWE NAZWY LOKALI USŁUGOWYCH I GASTRONOMICZNYCH

Obecnie jeśli stojący na początku nazwy wyraz (np. <i>teatr, restauracja, apteka, hotel</i>) oznacza tylko rzeczownik gatunkowy, zapisujemy go małą liter	Od 1 stycznia 2026 r. wszystkie człony nazwy (oprócz przyimków i spójników) będziemy zapisywać wielkimi literami.
teatr Bajka	Teatr Bajka
karczma U Zagłoby	Karczma u Zagłoby
schronisko Murowaniec	Schronisko Murowaniec

NAZWY NAGRÓD, ODZNACZEŃ I TYTUŁÓW HONOROWYCH

Obecnie wszystkie wyrazy w nazwie zapisujemy wielką literą, jeśli drugi człon nazwy występuje w dopełniaczu. Jeśli jest on w mianowniku, to wyraz <i>nagroda</i> traktujemy jak rzeczownik gatunkowy i zapisujemy małą literą.	Od 1 stycznia 2026 r. wszystkie człony nazwy (oprócz przyimków, spójników i skrótów) będziemy zapisywać wielkimi literami.
nagroda Skrzydła Ikara	Nagroda Skrzydła Ikara
medal „Za Ofiarność i Odwagę”	Medal „Za Ofiarność i Odwagę”

PISOWNIA NAZW WYROBÓW PRZEMYSŁOWYCH

Obecnie zapisujemy małą literą nazwy wyrobów przemysłowych, w odróżnieniu od nazw marek i firm, które piszemy wielką literą.	Od 1 stycznia 2026 r. będziemy zapisywać wielką literą zarówno nazwy marek i firm, jak i wyrobów, które produkują.
Samochód marki Toyota jechał ulicą.	Samochód marki Toyota jechał ulicą.
Czerwona toyota jechała ulicą.	Czerwona Toyota jechała ulicą.
Lubię wzornictwo Adidasa.	Lubię wzornictwo Adidasa.
Lubię moje adidasy.	Lubię moje Adidasy.

PISOWNIA PRZYMIOTNIKÓW TWORZONYCH OD NAZW OSOBOWYCH

Obecnie wielką literą zapisujemy przymiotniki utworzone od nazw osobowych, jeśli mają charakter przymiotników dzierżawczych, czyli odpowiadają na pytanie <i>czyj?</i> . Zapisujemy je małą literą, jeśli mają charakter przymiotników jakościowych, czyli odpowiadają na pytanie <i>jaki?</i> .	Od 1 stycznia 2026 r. będziemy zapisywać małą literą wszystkie przymiotniki utworzone od nazw osobowych*.
<i>Romeo i Julia</i> to dramat Szekspirowski. (w znaczeniu: napisany przez Szekspira)	<i>Romeo i Julia</i> to dramat szekspirowski.
To dramat iście szekspirowski. (w znaczeniu: napisany w stylu charakterystycznym dla Szekspira)	To dramat iście szekspirowski.
Znane wszystkim Matejkowskie obrazy są wyrazem patriotyzmu. (w znaczeniu: namalowane przez Matejkę)	Znane wszystkim matejkowskie obrazy są wyrazem patriotyzmu.
Widziałem ten obraz na wystawie matejkowskiej. (w znaczeniu: poświęconej twórczości Matejki)	Widziałem ten obraz na wystawie matejkowskiej.
<p>*UWAGA: Nadal będzie wolno zapisywać zarówno wielką, jak i małą literą utworzone od imion lub nazwisk archaiczne przymiotniki zakończone na <i>-owy</i>, <i>-in (-yn)</i>, <i>-ów</i>, np. norwidowy wiersz / Norwidowy wiersz, marysiny przepis / Marysiny przepis, maćków dom / Maćków dom.</p>	

Pisownia łączna i rozdzielna

PISOWNIA *NIE* Z PRZYMIOTNIKAMI I PRZYSŁÓWKAMI ODPRZYMIOTNIKOWYMI W STOPNIU WYŻSZYM I NAJWYŻSZYM

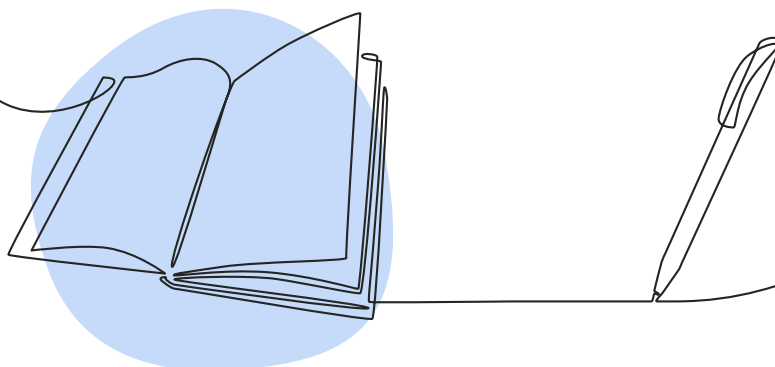
Obecnie zapisujemy je rozdzielnie.	Od 1 stycznia 2026 r. będziemy je zapisywać łącznie.
nie większy, nie największy	niewiększy, nienajwiększy
nie bielszy, nie najbielszy	niebielszy, nienajbielszy
nie lepiej, nie najlepiej	nielepiej, nienajlepiej

PISOWNIA NIE Z IMIESŁOWAMI PRZYMIOTNIKOWYMI CZYNNYMI I BIERNYMI

Obecnie piszemy je łącznie, ale dopuszczalne jest świadome zapisywanie rozdzielne imiesłowów przymiotnikowych użytych w znaczeniu czasownikowym.	Od 1 stycznia 2026 r. będziemy je w każdym przypadku zapisywać łącznie.
Nie palącym podano przekąski. (w znaczeniu: tym, którzy w tamtym momencie nie palili)	Niepalącym podano przekąski.
Niepalącym przysługuje dodatkowa przerwa w pracy. (w znaczeniu: tym, którzy w ogóle nie palą)	Niepalącym przysługuje dodatkowa przerwa w pracy.
Zachwyła mnie powieść nieżyjącego pisarza.	Zachwyła mnie powieść nieżyjącego pisarza.
Ten nie żyjący w Polsce pisarz doskonale zna realia naszego kraju.	Ten nieżyjący w Polsce pisarz doskonale zna realia naszego kraju.

PISOWNIA CZĄSTEK -BYM, -BYŚ, -BY, -BYŚMY, -BYŚCIE ZE SPÓJNIKAMI

Obecnie z większością spójników piszemy je łącznie.	Od 1 stycznia 2026 r. będziemy je zapisywać rozdzielnie ze wszystkimi spójnikami.
Nie wygrałbyś, alebyś przynajmniej spróbował.	Nie wygrałbyś, ale byś przynajmniej spróbował.
Pomyślał, czyby nie zagrać.	Pomyślał, czy by nie zagrać.
Choćbyś chciał, nie dasz rady.	Choć byś chciał, nie dasz rady.

**PISOWNIA DWÓCH WYRAZÓW Z CZĄSTKĄ PÓŁ-
OZNACZAJĄCYCH JEDNO POJĘCIE**

Obecnie zapisujemy je rozdzielnie.	Od 1 stycznia 2026 r. będziemy je zapisywać łącznie.
Powiedział to zdanie pół kpiąco, pół poważnie.	Powiedział to zdanie półkpiąco, półpoważnie.
Mój sen był pół fantastyczny, pół realistyczny.	Mój sen był półfantastyczny, półrealistyczny.
Centaur to pół mężczyzna, pół koń.	Centaur to półmężczyzna, półkoń.

**PISOWNIA DWÓCH WYRAZÓW BĘDĄCYCH NAZWAMI WŁASNYMI, ZŁOŻONYMI
Z LICZEBNIKA PÓŁ I RZECZOWNIKA, OKREŚLAJĄCYMI JEDNĄ OSOBĘ**

Obecnie zapisujemy je rozdzielnie.	Od 1 stycznia 2026 r. będziemy je zapisywać z łącznikiem.
Mój kolega jest pół Polakiem, pół Anglikiem.	Mój kolega jest pół-Polakiem, pół-Anglikiem.
Hiszpańskiego uczy mnie lektorka, która jest pół Francuzką, pół Hiszpanką.	Hiszpańskiego uczy mnie lektorka, która jest pół-Francuzką, pół-Hiszpanką.

**PISOWNIA CZĄSTEK SUPER-, EKSTRA-, EKO-, WEGE-,
MINI-, MAKSI-, MIDI-, MEGA-, MAKRO-**

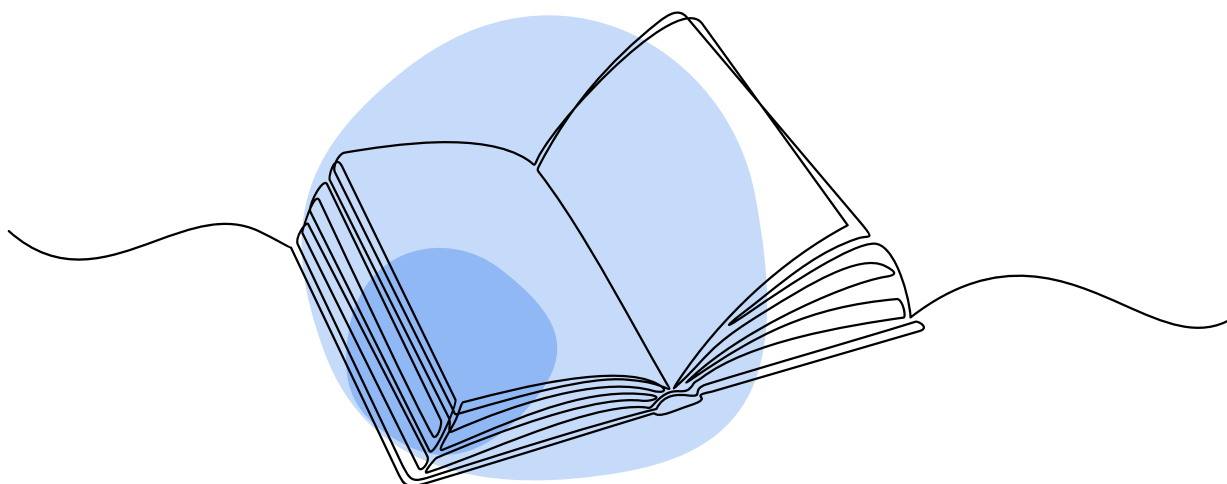
Obecnie zapisujemy je łącznie, ponieważ te cząstki są uznawane za przedrostki, które nie mogą funkcjonować samodzielnie.	Od 1 stycznia 2026 r. będziemy je zapisywać łącznie lub rozdzielnie, ponieważ te cząstki mogą występować również jako samodzielne wyrazy*.
Poproszę maksiburgera.	Poproszę maksiburgera. / Poproszę maxi burgera. (w znaczeniu: burgera w rozmiarze maxi)
W szkolnym sklepiku jest megapromocja.	W szkolnym sklepiku jest megapromocja. / W szkolnym sklepiku jest mega promocja. (w znaczeniu: bardzo atrakcyjna promocja)
* UWAGA: W połączeniach z wyrazami zaczynającymi się wielką literą takie cząstki będziemy zapisywać z łącznikiem, np. super-Włoch, mini-Europa.	

PISOWNIA CZĄSTEK NIBY-, QUASI-

Obecnie zapisujemy je z łącznikiem, oprócz terminów astronomicznych i przyrodniczych, w których obowiązuje pisownia łączna.	Od 1 stycznia 2026 r. z wyrazami rozpoczynającymi się małą literą będziemy zapisywać je łącznie, a z wyrazami rozpoczynającymi się wielką literą – z łącznikiem.
Formułował takie quasi-twierdzenia.	Formułował takie quasitwierdzenia.
Pisał powieści niby-sentymentalne.	Pisał powieści nibysentymentalne.
W filmie jest przedstawiona quasi-Ziemia.	W filmie jest przedstawiona quasi-Ziemia.

PISOWNIA PAR WYRAZÓW RÓWNORZĘDNYCH, PODOBNIEMALUB IDENTYCZNIE BRZMIĄCYCH, WYSTĘPUJĄCYCH ZWYKLE RAZEM

Obecnie piszemy je z łącznikiem.	Od 1 stycznia 2026 r. będziemy je mogli zapisywać na trzy sposoby: z łącznikiem, z przecinkiem lub rozdzielnie.
czary-mary	czary-mary / czary, mary / czary mary
gadu-gadu	gadu-gadu / gadu, gadu / gadu gadu
pif-paf	pif-paf / pif, paf / pif paf

3. Quiz

Sprawdź, czy pamiętasz nowe zasady ortografii.

1. W którym z zestawów wszystkie nazwy mieszkańców zostały zapisane właściwie? Wskaż wszystkie poprawne odpowiedzi.

- A. Polak, mazowszanin, warszawiak C. Europejczycy, gdańszczanie, Mazurzy
B. Małopolanka, Łodzianka, Żoliborzanka D. Prażanka, Łowiczanie, Ślązacy

2. Które zdanie jest zapisane poprawnie?

- A. Określenie Kitajec jest obraźliwe. B. Określenie kitajec jest obraźliwe.

3. Wskaż wszystkie zdania, które zawierają błędy.

- A. Oglądałem w planetarium zdjęcia Księżyca oraz komet: Komety Hale'a-Boppa i Komety Enckego.
B. Na geografii miałem wskazać położenie na mapie jeziora Śniardwy, Pustyni Błędowskiej i niziny Podlaskiej.
C. Aby dotrzeć do Klubokawiarni Pożyteczna, należy wysiąść z autobusu 168 w alei Niepodległości na przystanku przy Szkole Głównej Handlowej, przejść na drugą stronę i iść w lewo do Ulicy Aleksandra Kraushara, w którą trzeba skręcić i iść jeszcze około 150 metrów.
D. Olga Tokarczuk została uhonorowana Nagrodą Nobla w dziedzinie literatury oraz dwukrotnie Nagrodą Literacką „Nike”.

4. Czy w podanym zdaniu właściwie użyto wielkich liter?

Adam jest fanem starych samochodów, wie wszystko o Fiatach, Syrenkach, Wartburgach i Trabantach.

- A. Tak B. Nie

5. W którym zdaniu przymiotnik został zapisany niepoprawnie? Wskaż je.

- A. To jest porównanie homeryckie.
B. Te Herbertowskie słowa pochodzą z wiersza *Kołatka*.
C. Nauczyłem się rozpoznawać styl Miłoszowy.
D. Z przyjemnością wysłuchałem koncertu chopinowskiego.

6. W którym zestawie poprawnie zapisano zaprzeczone formy przymiotników?

- A. niemiły, nie milszy, nie najmilszy B. nieduży, niewiekszy, nienajwiększy

7. Oceń, czy podane twierdzenie jest prawdziwe.

Partykułę *nie* piszemy łącznie z przysłówkami utworzonymi od przymiotników bez względu na kategorię stopnia.

- A. Prawda B. Fałsz

8. Czy podane zdanie jest zapisane poprawnie?

Dzieciom jeszcze nie chodzącym przyniesiono klocki do stolików.

- A. Nie B. Tak

9. Wskaż wszystkie zdania, które zostały zapisane poprawnie.

- A. Jadłbyś i jadł, ażbyś pękł.
B. Wyszlibyśmy na boisko albo byśmy zostali w świetlicy.
C. Zdałbym, jeśli bym tylko spróbował.
D. Myślał, czy by się nie przyznać.

10. W którym zdaniu zapis jest poprawny?

- A. Syrena to pół kobieta, pół ryba. B. Syrena to półkobieta, półryba.

11. Oceń, czy podane twierdzenie jest prawdziwe.

W języku polskim przedrostki – rodzime i obce – oraz cząstkę *pół-* pisze się łącznie z wyrazami zapisywanymi małą literą. Jeśli wyraz zaczyna się od wielkiej litery, po przedrostku i cząstce *pół-* stawia się łącznik.

- A. Fałsz B. Prawda

12. Wskaż wersje zapisu, które są niepoprawne.

- A. wege burger B. wegebürger C. wege-burger D. wege-Burger

13. Uzupełnij podane zdanie poprawnie zapisanymi wyrazami. Wybierz formy oznaczone literami A albo B oraz C albo D.

Nie zgadzał się z **A** / **B**, kwestionując ich poglądy na istnienie **C** / **D**.

- A. quasi-naukowcami C. niby Atlantydy
B. quasinaukowcami D. niby-Atlantydy

14. Wskaż zdanie, w którym zapis jest niepoprawny.

- A. Rach ciach pokroili warzywa na sałatkę.
- B. Rachciach pokroili warzywa na sałatkę.
- C. Rach-ciach pokroili warzywa na sałatkę.
- D. Rach, ciach pokroili warzywa na sałatkę.

15. Oceń, czy podane zdanie jest prawdziwe.

Rada Języka Polskiego uchwaliła ujednoczenie przepisów dotyczących pisowni partykuły *nie* z przysłówkami i zdecydowała, że bezwyjątkowo należy ją zapisywać łącznie z wszystkimi przysłówkami.

- A. Prawda
- B. Fałsz

16. Oceń, czy podane zdanie jest prawdziwe.

Rada Języka Polskiego uchwaliła ujednoczenie przepisów dotyczących pisowni partykuły *nie* z przymiotnikami i zdecydowała, że należy zapisywać ją łącznie z wszystkimi przymiotnikami niezależnie od kategorii stopnia.

- A. Prawda
- B. Fałsz

17. Oceń, czy podane zdanie jest prawdziwe.

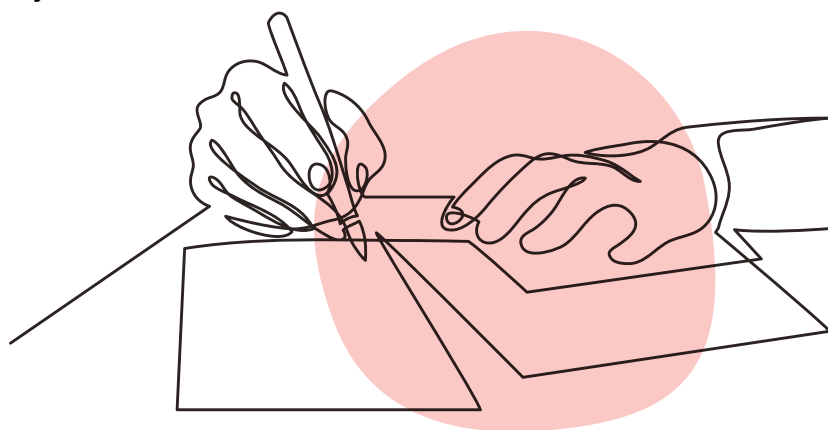
Zapisując wielowyrazowe nazwy geograficzne, nie będziemy już musieli się zastanawiać, czy drugi człon nazwy jest rzeczownikiem w mianowniku czy przymiotnikiem, gdyż wszystkie człony nazwy trzeba będzie rozpoczynać wielką literą.

- A. Prawda
- B. Fałsz

18. Uzupełnij podane zdanie właściwymi zapisami. Wybierz formy oznaczone literami A albo B oraz C albo D.

Wyrazy takie jak: *aleja, brama, bulwar, osiedle, plac, park, kopiec, kościół, klasztor, pałac, willa, zamek, most, molo, pomnik, cmentarz* stojące na początku nazw obiektów w przestrzeni publicznej należy zapisywać **A / B**; od tej reguły **C / D**.

- A. wielką literą, jeżeli są częścią nazwy, a małą literą, jeżeli są rzeczownikiem gatunkowym wskazującym na rodzaj obiektu
- B. wielką literą
- C. nie ma wyjątków
- D. jest jeden wyjątek – wyraz *ulica*

19. Uzupełnij podane zdanie. Wybierz wyraz oznaczony literą A albo B. Następnie uzupełnij wniosek dotyczący tego przykładu. Wybierz zakończenie oznaczone literą C albo D.

*To przykład pięknej ballady **A** / **B**.*

Po wejściu w życie nowych reguł pisowni przymiotników utworzonych od nazw osobowych, zakończonych na *-owski*, określenie, czy w przykładowym zdaniu chodzi o balladę napisaną przez Mickiewicza, czy o utwór tego gatunku napisany w stylu charakterystycznym dla Mickiewicza, będzie możliwe **C** / **D**.

- A.** Mickiewiczowskiej
- B.** mickiewiczowskiej
- C.** tylko na podstawie kontekstu sytuacyjnego lub tekstowego
- D.** na podstawie pisowni przymiotnika wielką lub małą literą

20. Uzupełnij podane zdanie. Wybierz wyraz oznaczony literą A albo B. Następnie uzupełnij wniosek dotyczący tego przykładu. Wybierz zakończenie oznaczone literą C albo D.

*Tego wysokiego **A** / **B** regularnie widywałam w teatrze.*

Gdy wejdą w życie nowe reguły pisowni nazw mieszkańców miast i ich dzielnic, określenie, czy w przykładowym zdaniu chodzi o mieszkańca miasta Praga czy warszawskiej dzielnicy Praga, będzie możliwe **C** / **D**.

- A.** Prażanina
- B.** prażanina
- C.** na podstawie pisowni nazwy tego mieszkańca wielką lub małą literą
- D.** tylko na podstawie kontekstu sytuacyjnego lub tekstowego

Odpowiedzi

1. B, D	6. B	11. B	16. A
2. A, B	7. A	12. C, D	17. A
3. B, C	8. A	13. B, D	18. B, D
4. A	9. B, C, D	14. B	19. B, C
5. B	10. B	15. B	20. A, D

Źródła fotografii: Okładka I OneLineStock/Shutterstock.com; okładka II Yury Shchipakin/Shutterstock.com; s. 2 Tetiana Yurchenko/Shutterstock.com; s. 3 nitinan chumdavong/Shutterstock.com; s. 7 Olga Rai/Shutterstock.com; s. 9 Tetiana Yurchenko/Shutterstock.com; s. 12 Yury Shchipakin/Shutterstock.com

WYDAWNICTWA
SZKOLNE
i PEDAGOGICZNE

wsip.pl

sklep.wsip.pl

infolinia: 801 220 555